

Követelésvásárlási tevékenység végzésének határon átnyúló szolgáltatássá történő minősítésének kérdése

Az állásfoglalás iránti kérelem egy pénzügyi vállalkozás (**Pénzügyi Vállalkozás**) által tervezett követelésvásárlási tevékenységnek a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény (**Hpt.**) szerinti minősítésével, és az ebből adódó további jogkérdések megválaszolásával kapcsolatban.

I. TÉNYÁLLÁS

A követelésvásárlási tevékenységre engedéllyel rendelkező, hitelintézeti csoportba nem tartozó Pénzügyi Vállalkozásnál felmerült e tevékenység oly módon történő kiterjesztésének lehetősége, hogy egyrészt magyarországi illetőségű adósokkal szemben fennálló, másrészt más EGT államban illetőséggel rendelkező (**Külföldi**) adósokkal szemben fennálló követeléseket Külföldi jogosultaktól vásároljon meg. A Pénzügyi Vállalkozás ezen tervezett követelésvásárlási tevékenységét – amennyiben ennek jogszabályi lehetőségei fennállnak – olyan faktoring szerződésekkel kívánja megvalósítani, amelyek Magyarországon, magyar jog alatt kerülnének megkötésre, magyar bíróság illetékességének kikötése mellett. A szerződések nyilvántartása és azok kezelése (ideértve különösen a szerződésekre vonatkozó kockázatkezelést, hitelbiztosítást, illetve egyéb menedzsment döntéseket) szintén Magyarországon valósulna meg.

II. JOGKÉRDÉSEK

II.1. A jelenlegi engedélye alapján megengedett-e a Pénzügyi Vállalkozás számára, és ha igen, milyen feltételek mellett, hogy Külföldi jogosultaktól magyarországi illetőségű, vagy Külföldi adósokkal szemben fennálló követeléseket vásároljon üzletszerűen?

II.2. Amennyiben a Pénzügyi Vállalkozás tervezett tevékenysége Magyarországon végzettnek minősül, nem merül-e fel a Magyarországon végzett üzletszerű pénzügyi szolgáltatás által érintett másik EGT állam (például a megvásárolt követelés jogosultjának vagy adósának illetősége szerinti ország) pénzügyi felügyeletének illetékessége vagy hatásköre ezen pénzügyi szolgáltatás vonatkozásában?

III. A KÉRELMEZŐ ÁLLÁSPONTJA

III.1. A Kérelmező az első jogkérdés vonatkozásában hivatkozik a Hpt. alkalmazhatóságát meghatározó 1. § (1) bekezdésére, melynek értelmében amennyiben egy tevékenység Magyarország területén végzett pénzügyi szolgáltatásnyújtásnak minősül, arra a Hpt. hatálya kiterjed. A Kérelmező álláspontja szerint minden olyan pénzügyi szolgáltatásnyújtás Magyarország területén végzettnek minősül, mely nem felel meg a Hpt. 6. § (1) bekezdés 38. pontjában foglalt, a határon átnyúló szolgáltatásra vonatkozó ismérveknek. Márpedig a határon átnyúló szolgáltatás mindkét fogalmi feltételének (a szolgáltatásnyújtás eltérő helye, a szolgáltatást igénybe vevő eltérő illetékessége) megvalósulása szükséges ahhoz, hogy egy pénzügyi szolgáltatásnyújtási tevékenység határon átnyúló szolgáltatásnyújtásnak minősüljön. A Kérelmező megítélése szerint a Pénzügyi Vállalkozás tervezett tevékenysége csak a szolgáltatást igénybe vevő személy Külföldi illetőségére vonatkozó tartalmi elemet meríti ki egyértelműen, így a szolgáltatásnyújtás helyének meghatározása bír döntő jelentőséggel a tekintetben, hogy a tervezett tevékenység Magyarországon végzett pénzügyi szolgáltatási tevékenységnek minősülhet-e. A szolgáltatásnyújtás helye a Kérelmező véleménye szerint az egyes pénzügyi szolgáltatások egyedi jellegének vizsgálata alapján határozható meg.

A Kérelmező szerint megállapítható, hogy a Pénzügyi Vállalkozás üzletszerű követelésvásárlási tevékenysége során a szolgáltatás nyújtása a követelés engedményes – vagyis a Pénzügyi Vállalkozás – általi megszerzésében manifesztálódik, így a követelés engedményes általi megszerzésének helye irányadó a követelésvásárlás, mint a pénzügyi szolgáltatásnyújtás helyének azonosítása tekintetében. A contrario, önmagában a szolgáltatásnyújtás helyének meghatározását nem befolyásolja sem a faktoráló (az alapjogviszony jogosultja), sem az alapjogviszony adósának Magyarországon kívüli illetősége. A Kérelmező véleménye szerint tehát amennyiben a követelés engedményes általi megszerzésének lényegi elemei Magyarországon valósulnak meg, úgy ezt nem írja felül sem az engedményező, sem az alapjogviszony adósának esetleges Külföldi illetősége.

A Kérelmező álláspontja szerint ezt az értelmezést erősíti a Kúria vonatkozó, a Kérelemben hivatkozott határozata is, melyben a Kérelmező szerint kifejtésre kerül, hogy a Hpt. alkalmazhatóságát nem a követelésvásárlással érintett adós (az alapjogviszony jogosultja) székhelyéhez, hanem a követelésvásárlás lényeges körülményeihez képest kell meghatározni. Amennyiben ugyanis a Hpt. hatályát nem az érintett adós (az alapjogviszony jogosultja) székhelye/lakhelye, hanem a követelésvásárlás lényeges körülményei határozzák meg, és a Hpt. hatályának megállapíthatósága alapvetően a Magyarország területén végzett pénzügyi szolgáltatási tevékenységnek való minősítéstől függ, logikusan feltehető, hogy a Magyarország területén végzett pénzügyi szolgáltatási tevékenységnek való minősítés a követelésvásárlás lényeges körülményei alapján állapítható meg. A Kérelmező szerint ezen értelmezés irányába mutat az MNB egy korábbi, a Kérelemben pontosan behivatkozott állásfoglalása¹, melyben a Kérelmező szerint az MNB kifejti, hogy nem tartozik a Hpt. hatálya alá az a pénzügyi szolgáltatási tevékenység, melynek lényegi elemei külföldön valósulnak meg.

A Kérelmező szerint ilyen, a fentiekben említett lényeges körülmény (lényegi elem) különösen a követelésvásárlási szolgáltatást nyújtó társaság székhelye, a faktoring szerződés megkötésének helye, a szerződések nyilvántartásának helye, a szerződések kezelésére vonatkozó tevékenység (kockázatkezelés, hitelbiztosítás, menedzsment döntések stb.) helyszíne, illetve a faktoring szerződésre alkalmazni rendelt jog és a jogvitákat eldönteni hivatott bíróság kijelölése. Amennyiben ezen tevékenységek Magyarországon valósulnak meg, illetve a faktoring szerződésekre a magyar jog került alkalmazásra, magyar bíróság illetékességének kikötése mellett, úgy a Pénzügyi Vállalkozás tervezett tevékenysége a Hpt. 6. § (1) bekezdés 38. pontja alapján Magyarország területén végzett pénzügyi szolgáltatási tevékenységnek minősül.

A Kérelmező végül akként összegezte álláspontját, hogy amennyiben egy magyarországi székhelyű pénzügyi vállalkozás úgy vásárol meg követeléseket Külföldi székhelyű vállalkozástól, hogy: (i) a szerződések Magyarországon, (ii) magyar jog alatt, (iii) magyar bíróság illetékességének kikötésével kerülnek megkötésre, (iv) a megvásárolt követelések nyilvántartása és azok kezelése (ideértve különösen a szerződésekre vonatkozó kockázatkezelést, hitelbiztosítást, menedzsment döntéseket) itthon valósul meg, (v) ezen tevékenységet végző szolgáltató az MNB felügyelete alatt áll, és (vi) a szolgáltató tevékenységéhez jellemzően Magyarországon szerez forrást, akkor e tevékenység Magyarországon végzett üzletszerű pénzügyi szolgáltatási tevékenységnek minősül, tekintet nélkül az engedményező vagy az alapjogviszony adósának esetleges Külföldi illetőségére.

III.2. A második jogkérdés vonatkozásában a Kérelmező nem fejtette ki álláspontját.

IV. AZ MNB ÁLLÁSPONTJA

IV.1. A Kérelemben felvázolt tényállás és a hozzá kapcsolódó első jogkérdés vonatkozásában – mely röviden annak megválaszolására irányul, hogy a Pénzügyi Vállalkozás vásárolhat-e üzletszerűen magyar adósokkal szemben fennálló követeléseket Külföldi jogosultaktól – mindenekelőtt valóban a Hpt. alkalmazhatóságát, illetve a határon átnyúló tevékenység megállapíthatóságának feltételeit kell a vizsgálat tárgyává tenni.

A Hpt.-nek a Kérelemben is hivatkozott 1. § (1) bekezdés a) pontja értelmében e törvény rendelkezéseit kell alkalmazni *a Magyarország területén végzett*, e törvényben meghatározott pénzügyi szolgáltatási, kiegészítő pénzügyi szolgáltatási és bankképviselési tevékenységekre, önkéntes intézményvédelemre, valamint betétbiztosításra. Az MNB következetesen képviselt, a Hpt. hivatkozott rendelkezésén alapuló álláspontja szerint amennyiben egy pénzügyi szolgáltatási tevékenység végzésének bármely eleme Magyarország területén valósul meg, úgy e tevékenységekre a Hpt. vonatkozó rendelkezései az irányadóak.

Az MNB itt kíván reflektálni a Kérelemben hivatkozott korábbi állásfoglalásából levezetett azon Kérelmezői következtetésre, miszerint nem tartozik a Hpt. hatálya alá az a pénzügyi szolgáltatási tevékenység, melynek lényegi elemei külföldön valósulnak meg, hogy ti. az MNB a hivatkozott állásfoglalásában a vizsgált pénzügyi szolgáltatási tevékenység teljes egészének külföldön történő végbemenetelét állapította meg, és erre alapozta azon álláspontját, hogy a tevékenységekre a Hpt. hatálya nem terjed ki.

A Kérelemben is kifejtettek szerint a Pénzügyi Vállalkozás székhelye és egyben főirodája Magyarországon található, ahol a szerződések nyilvántartása és kezelése is történne. Ezen körülmények mellett tehát az MNB megítélése szerint

¹ http://alk.mnb.hu/data/cms2445343/45389_honlapios_valt..pdf

is egyértelműen leszögezhető, hogy a Pénzügyi Vállalkozás követelésvásárlási tevékenységére a Hpt. rendelkezései alkalmazandók.

E törvény a határon átnyúló szolgáltatás (cross-border activity) fogalmát a fentiekben már hivatkozott 6. § (1) bekezdés 38. pontjában a következők szerint határozza meg: „*olyan pénzügyi, illetve kiegészítő pénzügyi szolgáltatás nyújtása, amikor a szolgáltatás nyújtása nem a szolgáltatást nyújtó pénzügyi intézmény székhelyével, telephelyével, főirodájával, fióktelepével azonos országban történik, és a szolgáltatást igénybe vevő ügyfél telephelye, lakóhelye (lakcíme) sem abban az országban van, amelyben a szolgáltatást nyújtó pénzügyi intézmény székhelye, telephelye, főirodája, fióktelepe.*”

A fentiekből kitűnően a határon átnyúló szolgáltatás megvalósulásának két konjunktív feltétele van, melyek a jelen történeti tényállásra vetítve a következők:

- a szolgáltatás nyújtása nem a Pénzügyi Vállalkozás székhelyével, főirodájával azonos országban, azaz Magyarországon történik, és
- a követelését értékesítő jogosult székhelye (lakcíme) sem Magyarországon van.

Egyetértve a Kérelemben foglaltakkal, valóban megállapítható, hogy a másodikként említett ismerv a történeti tényállás szerint kétséget kizáróan megvalósul, hiszen az előzetes tervek szerint minden esetben az EGT valamely tagállamában székhellyel rendelkező – azaz Külföldi – jogosult(ak)tól történne az üzletszerű követelésvásárlás, míg az adósok illetősége lenne változó (ittthoni vagy Külföldi).

Az első ismerv megállapításánál viszont – szintén egyetértve a Kérelmező álláspontjával – alapkérdésként merül fel, hogy hol történik a szolgáltatás nyújtása. Kijelenthető, hogy a Hpt., mint lex specialis nem tartalmaz a szolgáltatás-nyújtás teljesítése helyének meghatározására vonatkozó rendelkezést, ezért e tekintetben más jogszabályok adnak eligazítást. A jelen tényállás mellett az MNB álláspontja szerint a teljesítés helyének meghatározásakor a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) alkalmazható, mint mögöttes (általános) jogszabály.

Az érintett pénzügyi szolgáltatás, a Hpt. 3. § (1) bekezdés I) pontjában szereplő követelésvásárlási tevékenység fogalmát a 6. § (1) bekezdés 60. pontja a következőképpen rögzíti: „*követelésnek – az adós kockázatának átvállalásával vagy anélkül történő – megvásárlása, megelőlegezése (ideértve a faktoringot és a forfetírozást is), valamint leszámítolása, függetlenül attól, hogy a követelés esedékességének nyilvántartását és a kintlévőségek beszedését ki végzi*”.

A Hpt. értelmező rendelkezéséből kiindulva megállapítható, hogy a követelésvásárlási tevékenység egy komplex folyamat, a követelést vásárló oldaláról ez a szolgáltatásnyújtás olyan célzatos tevékenység, amelynek végső célja a megvásárolt szerződés kötelezetti teljesítésének kikényszerítése. A követelés megvásárlójának szolgáltatása általában – a szerződés konkrét kikötéseitől függően – a követelés megvásárlására, ennek azonnali pénzügyi teljesítésére (megelőlegezés, leszámítolás, stb.), a követeléshez kapcsolódó pénzügyi és más nyilvántartások vezetésére, a követelés érvényesítésére, valamint az esetleges veszteségek viselésére is kiterjed.

Márpedig a határon átnyúló pénzügyi szolgáltatások megítélése során az MNB akkor látja megállapíthatónak, hogy az adott szolgáltatás nem valósít meg határon átnyúlást (hanem az Magyarországon nyújtottnak minősül) ha az adott pénzügyi szolgáltatás – mint tartós, időben elhúzódó jogviszony – valamennyi részlemeze Magyarország területén valósul meg. Emiatt a követelésvásárlási tevékenység Hpt. szerinti valamennyi részlelemét, és ezen részlemek realizálódásának helyét is vizsgálat tárgyává kell tenni. Szükséges megjegyezni azt is, hogy az MNB értelmezése szerint a határon átnyúló szolgáltatás megítélése tekintetében nem az a releváns kérdés, hogy a felek mely ország jogát kötik ki az adott jogviszonyra, hanem az, hogy a pénzügyi szolgáltatás nyújtásának elemei – mint ahogyan az az előzőekben is szerepel – mely országban valósulnak meg.

E vonatkozásban az MNB tehát nem ért egyet a Kérelmező által képviselt azon állásponttal, miszerint a szolgáltatásnyújtás helyének meghatározását nem befolyásolja sem a faktoráló/engedményező (az alapjogviszony jogosultja), sem az alapjogviszony adósának Magyarországon kívüli illetősége, mint ahogyan azzal a véleménnyel sem, hogy amennyiben a követelés engedményes (ti. a Pénzügyi Vállalkozás) általi megszerzésének lényegi elemei Magyarországon valósulnak meg, úgy ezt nem bírálja felül sem az engedményező, sem az alapjogviszony adósának esetleges Külföldi illetősége.

Az MNB által következetesen képviselt álláspont nem mond ellent a Kúriának a Kérelemben hivatkozott Kfv.I.35.220/2018/9. számú ügyében hozott határozatával sem, mely egyébként a Hpt. alkalmazhatósága – és nem a határon átnyúló szolgáltatás megvalósulása – vonatkozásában állapítja meg, hogy azt nem a követelésvásárlással érintett adós székhelyéhez, hanem a követelésvásárlás lényeges körülményeihez képest kell meghatározni. A határozat ugyanakkor kimondja azt is, hogy a követelések magyar székhelyű hitelezőktől való megvásárlása esetén a szerződések Magyarországon teljesülnek.

Visszatérve annak vizsgálatához, hogy a követelésvásárlási tevékenységnek, mint pénzügyi szolgáltatásnyújtásnak egyes részelemei hol valósulnak meg, a teljesítés helyének meghatározásánál a fentiek szerint az MNB szerint alkalmazható Ptk.-nak, mint mögöttes jogszabálynak a 6:44. § (1) bekezdése az irányadó, mely kimondja, hogy a pénztartozás teljesítésének helye készpénzfizetés esetén a jogosultnak a kötelelem keletkezésének időpontja szerinti telephelye, ennek hiányában székhelye, ha pedig a pénztartozást a kötelezett nem készpénzfizetéssel teljesíti – amely jelen tényállás mellett anélkül is alappal feltételezhető, hogy erre a Kérelem külön kitért volna – a pénztartozás teljesítésének helye a jogosultnak a kötelelem keletkezésének időpontja szerinti fizetési számláját vezető bank telephelye, ennek hiányában székhelye. A Ptk. hivatkozott bekezdése szerint, ha pedig a kötelelem keletkezésének időpontjában a jogosultnak több fizetési számlája van, a kötelezettet a teljesítési hely tekintetében választási jog illeti meg.

Az engedményezési szerződés jogosultjának, azaz a Pénzügyi Vállalkozás Külföldi illetőségű ügyfelének az engedményezési szerződés megkötésének időpontja szerinti fizetési számláját vezető hitelintézet telephelye, ennek hiányában a székhelye is feltételezhetően külföldön található, így a Ptk. hivatkozott rendelkezésének alkalmazhatósága esetén a követelésvásárlási tevékenység ezen mozzanata – magának a követelés ellenértékének a megfizetése – külföldön valósulna meg. *Ebből viszont az következik, hogy a Külföldi illetőségű engedményezőtől történő követelésvásárlással – amennyiben az engedményező fizetési számláját vezető bank telephelye, ennek hiányában székhelye a szerződéskötés időpontjában külföldön van – a Pénzügyi Vállalkozás határon átnyúló szolgáltatást valósítana meg, mivel a követelésvásárlási tevékenység lényeges részeleme nem Magyarország területén menne teljesedésbe.*

Abban az esetben viszont, ha kizárólag Külföldi illetőségűek közötti jogviszonyból erednek e követelések, vagyis nemcsak a követelés jogosultja (engedményező), hanem a követelés kötelezettje, azaz maga az adós is Külföldi illetőségű személy, - vagyis ha az első jogkérdés második fordulatóban felvetett eset áll elő –, úgy a követelésvásárlási tevékenység másik lényeges mozzanatát képező követelés-érvényesítés, vagyis a Külföldi illetőségű adóstól a kintlévőségek behajtása is valószínűsíthetően külföldön történne. Bár a Kérelem a megvásárolandó követelések biztosítékáról nem tartalmaz információt, vélelmezhető, hogy arra Külföldi illetőségű adós esetén külföldi ingatlan (is) szolgálna. A követelés teljesítésének elmulasztása esetén a követelést megvásárló Pénzügyi Vállalkozásnak tehát kielégítési joga nyílna e biztosítékra, azaz a külföldi ingatlanra. A külföldi ingatlanra vezetett végrehajtási eljárással pedig kétségtelenül megvalósulna a Pénzügyi Vállalkozás határon átnyúló szolgáltatása e részelem vonatkozásában is, mivel a követelésvásárlási tevékenység integráns részét képező behajtás külföldön – a külföldi ország végrehajtási eljárási jogszabályai szerint – realizálódna.

Az MNB mindenképp hangsúlyozandónak tartja ugyanakkor, hogy a jelen tényállás mellett alapvető kérdés, azaz a Ptk. hatályának – különösen területi hatályának, vagyis a földrajzilag körülhatárolt területen való alkalmazhatóságának – megítélése nem tartozik feladatkörébe, arra a polgári ügyekben eljáró bíróság rendelkezik feladat-, illetve hatáskörrel.

A határon átnyúló szolgáltatásnyújtásra jogosult intézménytípusok körét a Hpt. jelentősen korlátozza, ezáltal a hitelintézetek mellett – ahogyan arra a Kérelmező is rávilágít – csak a speciális szabályozási feltételeknek megfelelő pénzügyi vállalkozások végezhetik tevékenységüket a székhely szerinti államukon kívül. A Hpt. 41. § (1) bekezdése szerint a pénzügyi vállalkozás határon átnyúló szolgáltatást a másik EGT-államban abban az esetben nyújthat, ha megfelel a 15. § (4) bekezdésében meghatározott feltételeknek, tehát – praktikusán – valamely hitelintézettel együttesen összevont alapú felügyelet alá tartozik annak leányvállalataként.

Tekintettel arra, hogy a Pénzügyi Vállalkozás a Kérelemben foglaltak szerint e feltételeknek jelenleg nem felel meg, ezért nincs jogszabályi lehetősége arra, hogy pénzügyi szolgáltatási tevékenységét határon átnyúló szolgáltatás formájában végezze. A tervezett tevékenység akkor nem valósítana meg határon átnyúló szolgáltatást a vásárolt követelések ellenértékének bankszámlán történő jóváírása esetén, ha az adós (az eredeti kötelelem kötelezettje) magyar illetőségű, és a Pénzügyi Vállalkozással szerződő Külföldi illetőségű ügyfél (engedményező) számláját vezető bank telephelye, ennek hiányában székhelye Magyarországon található.

IV.2.) Ez utóbbi esetben – tehát amennyiben a tevékenység teljes egészében Magyarországon végzettnek minősül – nem merül fel más ország pénzügyi felügyeletének illetékessége vagy hatásköre, hiszen az adós mindenképpen magyar illetőségű, a Külföldi illetőségű engedményező követelésértékesítési tevékenysége – lévén az nem minősül sem pénzügyi szolgáltatási, sem kiegészítő pénzügyi szolgáltatási tevékenységnek – pedig eleve nem tartozik a külföldi felügyeleti hatóság felügyeleti jogkörébe.

2020. november